

بسم الله الرحمن الرحيم

جغرافیای تاریخی و فرهنگی درخش

تألیف: دکتر سید شاعری

استادیار و انکشافی برزند

به کوشش: سرتمپ دوم پادار علی مولوی حقیقی

سرشناسه	شاطری، مفید، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور	جغرافیای تاریخی و فرهنگی درخت/تالیف مفید شاطری؛ به کوشش علی مولوی حقیقی؛
مشخصات نشر	مشهد: پاپلی، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری	۲۷۲ص: مصور(بخشی رنگی)، جدول، نمودار.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۰۲۶-۲۰-۶
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	درخت (روستا)
شناسه افزوده	مولوی حقیقی، علی، گردآورنده
رده بندی کنگر	DSRY۰۸۷/۳۵
رده بندی دیویی	۹۵۵/۸۲۹۲
شماره کتابشناسی ملی	۲۶۵۲۶۲۹

انتشارات پاپلی وابسته به شرکت آمایش و توسعه شرق و پژوهشکده امیرکبیر
مشهد، بلوار سجاد، پلاک ۹۲ - تلفن: ۰۵۱۱-۷۶۴۰۰۴۰-۴۰ - دورنگار: ۷۶۲۱۶۵۸
تلفن انتشارات: ۰۵۱۱-۷۶۸۲۳۲۶ - مدیر فروش: امید خدایی ۰۹۳۵۵۶۲۱۶۸۸

E.Mail: publisher@amayeshco.com
http://publisher.amayeshco.com

شماره: ۳۹

نام کتاب: جغرافیای تاریخی و فرهنگی درخت
مؤلف: دکتر مفید شاطری
به کوشش: سرتیپ دوم پاسدار علی مولوی حقیقی
مدیر مسئول: دکتر محمد حسین پاپلی یزدی
ویراستار متن: فریا خوش منظر - طرح جلد، مسئول فنی: محمد عباسی
نوبت چاپ: چاپ اول - ۱۳۹۱، قطع: وزیری
تیراژ: ۱۵۰۰ نسخه، تعداد صفحات: ۲۷۲ صفحه
چاپ و صحافی: موسسه چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی
قیمت: ۷۰۰۰ تومان
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۶۰۲۶-۲۰-۶

ISBN: 978-600-6026-20-6

فهرست مطالب

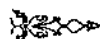
فصل اول - کلیات جغرافیای درخت	۱۷
۱ - کلیات جغرافیای درخت	۱۹
۱-۲ - موقعیت جغرافیایی خراسان جنوبی	۱۹
۱-۳ - شهرستان درمیان	۲۱
۱-۴ - بخش قهستان	۲۱
۱-۵ - موقعیت جغرافیای درخت	۲۲
۱-۶ - موقعیت طبیعی	۲۳
۱-۷ - ارتفاعات و کوه‌ها	۲۵
۱-۸ - منابع آب سطحی (رودخانه‌های مهم منطقه درخت)	۲۶
۱-۹ - آب و هوا	۲۷
۱-۱۰ - بادهای محلی	۲۹
۱-۱۱ - زراعت و باغداری	۳۰
۱-۱۲ - نظام‌های بهره برداری	۳۳
۱-۱۳ - نظام تقسیم آب	۳۴
۱-۱۴ - گونه‌های گیاهی	۳۴
۱-۱۵ - زندگی جانوری	۳۵
۱-۱۶ - دامداری روستا	۳۵
۱-۱۷ - مرغداری	۳۶
۱-۱۹ - محلات درخت	۳۶
۱-۲۰ - واحدهای مسکونی	۳۷
منابع و مآخذ	۳۸
فصل دوم - جغرافیای تاریخی درخت	۳۹
۲ - جغرافیای تاریخی درخت	۴۱
۲-۱ - جغرافیای تاریخی قهستان	۴۱
۲-۱-۱ - واژه قهستان در متون قدیمی	۴۱
۲-۱-۲ - پیشینه تاریخی قهستان	۴۳
۲-۱-۳ - حدود جغرافیایی قهستان و شهرهای آن	۴۶

۵۲	۲-۲- سابقه تاریخی درخت
۵۳	۲-۲-۱- وجه تسمیه درخت
۵۹	۲-۲-۲- درخت در سفرنامه‌های تاریخی
۶۲	۲-۳- سابقه جمعیتی روستا و تحولات آن
۶۴	۲-۴- آثار و ابنیه تاریخی و مذهبی
۶۴	۲-۴-۱- مسجد جامع
۶۴	۲-۴-۲- مسجد چهارشنبه
۶۵	۲-۴-۳- حسینیه شهدای گمنام درخت
۶۷	۲-۴-۴- مسجد یکشنبه
۶۷	۲-۴-۵- قلاع درخت
۷۰	۲-۴-۶- مقبره آقا محمد رضا شریف
۷۱	۲-۴-۷- مقبره آقا زین الدین مجتهد درختی
۷۱	۲-۴-۸- مقبره آقا مسیح مجتهد
۷۲	پی‌نوشت‌ها:
۷۴	منابع و مأخذ
۷۹	فصل سوم- قالیبافی و صنعت فرش
۸۱	۳- قالیبافی و صنعت فرش
۸۲	۳-۱- سابقه صنعت فرش درخت
۸۵	۳-۲- ابعاد فرش درخت
۸۵	۳-۳- کارگاه‌های تولید فرش
۸۷	۳-۴- روابط حاکم در تولید فرش در این کارگاه‌ها
۹۱	۳-۵-۱- طرح هراتی
۹۲	۳-۵-۳- طرح بته‌ای
۹۳	۳-۵-۴- طرح شکارگاه
۹۴	۳-۵-۵- طرح ماهی درهم
۹۶	۳-۵-۶- طرح گلدانی
۹۷	۳-۶- فرش‌های درخت در موزه‌ها
۱۰۰	منابع و مأخذ
۱۰۱	۴- فصل چهارم- فرهنگ و آیین‌های مذهبی و محلی
۱۰۳	۴-۱- سابقه فرهنگی درخت

۱۰۳	۴-۱-۱- سابقه مدرسه علمیه درخش
۱۰۴	۴-۱-۲- تأسیس دبستان در درخش
۱۰۹	۴-۲- مبارزات سیاسی در جریان انقلاب و پس از آن
۱۱۰	۴-۲-۱- زندگی نامه سردار شهید حسین قاینی
۱۱۱	۴-۲-۲- شهید محمود قاینی
۱۱۲	۴-۲-۳- پاسدار جانباز شهید سید مهدی خورشیدی
۱۱۳	۴-۲-۴- شهید علامرضا کاظمی
۱۱۳	۴-۲-۵- شهید محمد حسین سلطان پور
۱۱۴	۴-۲-۶- شهید سید حامد نظامی
۱۱۵	۴-۲-۷- شهید نوروز علی مهدی پور مقدم
۱۱۸	۴-۳- مراسم عزاداری در ایام محرم
۱۱۸	۴-۳-۱- شروع عزاداری به صورت رسمی در روستا
۱۱۹	۴-۴- علم و علم‌پندان
۱۱۹	۴-۴-۱- تاریخچه علم
۱۲۰	۴-۴-۲- شکل علم
۱۲۱	۴-۴-۳- صاحب علم
۱۲۱	۴-۴-۴- علم‌چین
۱۲۲	۴-۴-۵- مراسم علم‌پندان
۱۲۲	۴-۴-۶- نحوه علم‌پندان
۱۲۵	۴-۴-۷- صاحب علم و علم‌چین
۱۲۶	۴-۴-۸- نائب
۱۲۶	۴-۴-۹- علم داخل مسجد
۱۲۷	۴-۴-۱۰- ادامه مراسم علم‌پندان
۱۲۸	۴-۴-۱۱- دعوت شدگان به مراسم علم‌پندان
۱۲۹	۴-۴-۱۲- روابط بین صاحب علم و علم‌چین
۱۲۹	۴-۴-۱۳- مسائل مربوط به علم و مراسم علم‌پندان
۱۲۹	۴-۴-۱۴- تشکیلات دسته علم‌چین
۱۳۰	۴-۴-۱۴-۱- دسته علم‌چین
۱۳۱	۴-۴-۱۴-۲- تقسیم نذورات مردم بین گروه علم‌چین
۱۳۲	۴-۴-۱۴-۳- برنامه اطعام گروه علم‌چین

- ۴-۴-۱۴-۴- نقش علم‌ها در شبهای محرم (دسته علم‌چین در شبهای محرم) ۱۳۳
- ۴-۴-۱۵- مراسم خط‌گیری علم‌ها ۱۳۵
- ۴-۵- تعزیه‌خوانی (شبیه‌خوانی) ۱۳۵
- ۴-۵-۱- تعزیه‌خوانی در درخت ۱۳۷
- ۴-۵-۲- چکیده‌ای از تعزیه حضرت علی اکبر (ع) ۱۴۱
- ۴-۵-۳- چکیده‌ای از تعزیه حضرت ابوالفضل (ع) ۱۴۲
- ۴-۵-۴- تشریه روز قتل، شهادت امام حسین (ع) ۱۴۴
- ۴-۶- روز هشتم محرم در روستا ۱۴۶
- ۴-۷- نخل ۱۴۶
- ۴-۷-۱- طرز برپا نمودن و زمان‌های نخل گردانی ۱۴۷
- ۴-۸- نعل ۱۵۲
- ۴-۸-۱- شرح نعل‌ها ۱۵۳
- ۴-۸-۱-۱- نماد نعل امام حسین (ع) ۱۵۴
- ۴-۸-۱-۲- طرز ساختن گهواره و تار آن ۱۵۵
- ۴-۸-۱-۳- تنور خولی ۱۵۶
- ۴-۸-۱-۴- آب فرات ۱۵۷
- ۴-۸-۱-۵- سرهای بریده بر سر نیزه ۱۵۷
- ۴-۸-۲- صاحبان نعل‌ها و فعالیت آنها ۱۵۸
- ۴-۹- نذورات و اطعام عزاداران ۱۶۱
- ۴-۱۰- گروه نوحه‌خوانی شامل معتمدین و افراد مُسین ۱۶۲
- ۴-۱۱- دسته سنگ زن ۱۶۳
- ۴-۱۲- شمع روشن کردن ۱۶۳
- ۴-۱۳- اسب امام حسین (ع) ۱۶۴
- نحوه تزئین اسب در روز عاشورا ۱۶۵
- ۴-۱۴- مراسم تاسوعا و عاشورا در درخت ۱۶۸
- ۴-۱۵- نماز ظهر عاشورا ۱۷۱
- ۴-۱۶- شام غریبان ۱۷۲
- ۴-۱۷- کاروان پیاده روی درخت به مشهد مقدس ۱۷۳
- ۴-۱۸- از اربعین تا مشهد مقدس - در چهل و هشتم ۱۷۳
- ۴-۱۹- برنامه‌های عادی در درخت خارج از محرم ۱۷۴

۱۷۸	منابع و مأخذ
۱۷۹	۵- فصل پنجم- علماء بزرگان و مشاهیر
۱۸۱	۵-۱- میرزا ابوجعفر کافی در خشی
۱۸۲	۵-۲- میرزا محتشم
۱۸۳	۵-۳- حیران در خشی- میر محمد قاسم
۱۸۳	۵-۴- عمید ابوبکر علی بن الحسن القهستانی
۱۸۴	۵-۵- میرزا محتشم
۱۸۶	۵-۶- میرزا زین العابدین ابن میرزا محتشم
۱۸۶	۵-۷- میرزا حسن وزیر
۱۸۷	۵-۸- حاجی کوچک میرزا ملقب به صدر العلماء خراسان
۱۸۸	۵-۹- آقا زین العابدین مجتهد در خشی
۱۸۹	۵-۱۰- میرزا مهدی مجتهد در خشی ملقب به صدر العلماء
۱۹۰	۵-۱۱- آقا محمد علی مجتهد در خشی
۱۹۱	۵-۱۲- حاج عباس علی مجتهد در خشی
۱۹۲	۵-۱۳- محمد باقر مجتهد در خشی
۱۹۳	۵-۱۴- آقا محمد رضا مجتهد در خشی
۱۹۴	۵-۱۵- آقا مسیح مجتهد آیتی
۱۹۴	۵-۱۶- میرزا جعفر رضوی مشهور به شیشه‌ای
۱۹۵	۵-۱۷- آقا سید جلال رضوی مشهور به میرزای قاضی
۱۹۶	۵-۱۸- آخوند میرزا غلام حسین رضوی
۱۹۶	۵-۱۹- میرزا علی نقی (منجم)
۱۹۶	۵-۲۰- میر محتشم (خطاط و نقاش)
۱۹۷	۵-۲۱- میرزا عبدالجواد خان ثابت
۱۹۸	۵-۲۲- پزشکان
۱۹۸	۵-۲۲-۱- آقا نور الله افشار
۱۹۸	۵-۲۲-۲- محمد محسن خان زهرایی ملقب به حاجی خان
۱۹۹	۵-۲۲-۳- عزیز محمد زهرایی
۲۰۰	۵-۲۲-۴- محمد ولی میرزا
۲۰۰	۵-۲۳- محمد حسن شریف
۲۰۱	۵-۲۴- سید محمد تقی خان فاطمی (پیش کسوت فرهنگی)

۲۰۱	۲۵-۵- زنان عالمه و شاعره.....
۲۰۱	۲۵-۱- حاجیه ملا زینب.....
۲۰۲	۲۵-۲- سیده ملقب به حاجی بی بی.....
۲۰۴	۲۵-۳- بی بی فاطمه فاطمی.....
۲۰۴	۲۶-۵- کدخدایان درخت.....
۲۰۶	منابع و مأخذ.....
۲۰۷	فصل ششم- فرهنگ وقف.....
۲۰۹	۶-۱- وقف در درخت.....
۲۱۵	۶-۲- سواد وقف نامه میرزا زین العابدین.....
۲۱۸	سجلات.....
۲۲۰	۶-۳- رونوشت وقف نامه میرزا آقا القاسم.....
۲۲۲	۶-۴- سواد وقف نامه سلطان آگاه بیگم.....
۲۲۴	سجلات.....
۲۲۵	۶-۵- سواد وقفنامه میرزا محتشم.....
۲۲۹	سجلات.....
۲۲۹	۶-۶- وقف نامه سید مرتضی درختی.....
۲۳۳	۶-۷- سواد وقف نامه میرزا سید خان و زوجه شان صبه میرزا آقا.....
۲۳۳	سجلات.....
۲۳۴	۶-۸- وقف نامه همشیره محمدحسین خان.....
۲۳۵	سجلات.....
۲۳۷	۶-۹- سواد وقف نامه ملا محمد بابا علی جزی.....
۲۳۷	سجلات.....
۲۳۸	۶-۱۰- وقف نامه حمیده بیگم.....
۲۳۹	سجلات.....
۲۴۱	۶-۱۱- سواد وقف نامه آخوند ملا محمد حسب الصلح آقا محمدعلی.....
۲۴۲	سجلات.....
۲۴۳	۶-۱۲- سواد وقف نامه آخوند آقا محمدعلی فرزند آقا زین العابدین درختی.....
۲۴۵	سجلات.....
۲۴۷	۶-۱۳- رونوشت وقف نامه حاجی جان میرزا.....
۲۴۸	سجلات.....

۲۴۹	۱۴-۶- سواد وقف نامه بی بی بزرگ
۲۵۰	سجلات
۲۵۲	سجلات
۲۵۲	۱۶-۶- وقف نامه محمد رضا شریف حسب الصلح کربلایی رمضان و زوجه
۲۵۲	سجلات
۲۵۳	۱۷-۶- وقف نامه باغ ملا حسن در کبودان
۲۵۴	سجلات
۲۵۴	۱۸-۶- وقف نامه حاجی آقا محمد رضا حسب الصلح کربلایی رمضان و زوجه اش
۲۵۵	سجلات
۲۵۵	۱۹-۶- وقف نامه همشیره رضا قلی میرزا مربوط به سنه ۱۳۳۶ قمری
۲۵۷	سجلات
۲۵۸	وقف نامه همشیره رضا قلی میرزا مربوط به سنه ۱۳۳۶ قمری
۲۵۹	۲۰-۶- سواد استشهاد موقوفه هابیون
۲۶۳	منابع و مآخذ
۲۶۵	منابع و مآخذ پایانی

سپاس خداوندی را که ایجاد همه چیزها از او و بازگشت همه چیزها به اوست. درود ایزد منان به روان پاک آخرین پیامبران که اشرف برترین فرستاده اوست. درود بی کران بر اوصیای او که راهنمای هدایت و سعادت بشریتند.

قُلْ اَنْظُرُوا مَاذَا فِى السَّمَآوَاتِ وَ الْاَرْضِ (یونس: ۱۰؛ ۱۰۱) «بگو نگاه کنید چه چیز (از آیات خدا و نشانه‌های توحیدش) در آسمان‌ها و زمین است».

تاریخ و پیشینه فرهنگی هر قوم و ملتی بیانگر هویت آن قوم در ادوار گذشته‌ی تاریخ است. این هویت بخش مهمی از ساختار فکری، فرهنگی، مذهبی و اقتصادی نسل حاضر را نیز معنا و مفهوم می‌بخشد. تاریخ و فرهنگ هر منطقه بیانگر توان مادی و معنوی آن ناحیه در گذشته تاریخی است که با تکیه بر شناخت این توان‌ها توسعه قلمروهای جغرافیایی را در افق آینده می‌توان ترسیم کرد.

در عصر گذار جوامع از سنتی به مدرن، مدرنیته و فرا مدرنیته، تحولات بنیادی در ساختار جوامع بشری در حال رخ دادن است. یکی از تحولات ساختاری، تحول فرهنگی جوامع است که تحت تأثیر تکنولوژی نوین و پر قدرت امروزی، با شتاب دامنه شعاع و گستره آن در حال افزایش می‌باشد.

در این میان ملت‌ها، اقوام و گروه‌هایی که بتوانند با تأکید بر استقلال، آزادی و هویت ملی مذهبی، زمینه‌ی تبادل فرهنگی را در چارچوب اعتقادات بنیادی خود، فراهم سازند، از پایداری نسبی بهتری برخوردار خواهند بود. جغرافیای تاریخی فرهنگی، انسان را از منظرگاه گذشته تاریخی‌اش و با تأکید بر عنصر فرهنگ مطالعه می‌کند.

موضوع جغرافیای فرهنگی، گستره بسیار وسیعی از مکان، مسائل، نمادها و عناصر فرهنگ مادی و معنوی را در بر می‌گیرد و به اعتقاد «کرنگ»- از جغرافیادانان حوزه فرهنگ- یکی از جالب‌ترین زیر مجموعه‌های جغرافیا در پانزده سال اخیر بوده است. (کرنگ، ۱۳۸۳: ۴)

جغرافیای فرهنگی هم به وجوه اختلاف فرهنگ مادی گروه‌ها توجه دارد و هم به عقایدی که آن‌ها را در کنار هم نگه‌داشته و به یک دیگر پیوند زده است. بنا بر این جغرافیای فرهنگی

درخش با پیشینه کهن و سابقه‌ای درخشان در حوزه علم، فرهنگ و معارف اسلامی و با برخورداری بودن از قدمتی فرهنگی و پرورش عالمان دینی جایگاه ویژه‌ای در منطقه داشته است. آثار بجا مانده فرهنگی در دو حوزه فرهنگ مادی و معنوی نشان می‌دهد که این مکان از توان ویژه‌ای در حوزه‌های توانگون برخوردار و به دلیل همین توان‌ها، امتیازاتی نسبت به دیگر آبادی‌ها و روستاهای مجاور در طول تاریخ داشته است. با بررسی گذشته تاریخی منطقه می‌توان استنباط کرد به دلیل وجود منابع و توان‌های محیطی مناسب سکونت‌گاه‌های جمعیتی مهم، کانون تجمع انسانی بوده است. تاریخ درخش نشان می‌دهد که حداقل از دوره‌های پیش از اسلام تا عصر حاضر با فراز و نشیب‌هایی به عنوان یک مرکز جمعیتی مهم مطرح بوده است. آنچه مسلم است و در کتب و منابع تاریخی نیز مسطور و مضبوط است از دوره تیموری به بعد؛ درخش در مسیر ترقی و رونق قرار می‌گیرد و دوره‌های اوج و تعالی را نیز در دوره صفویه، نادر و قاجار با انتخاب شدن آن به عنوان مرکز نایب‌الحکومه‌ای پشت سر می‌گذارد.

به منظور شناخت پیشینه کهن تاریخی و آشنایی با فرهنگ، تاریخ، جغرافیا و حفظ و حراست فرهنگی و ارج نهادن به آن و هم‌چنین شناخت اجمالی درخش و شناسایی توانمندی‌ها و ارائه راه‌کارهای مناسب در راستای رشد و توسعه این مکان مجموعه حاضر تدوین گردیده است. از سال ۱۳۷۰ که دوره کارشناسی جغرافیا را در دانشگاه اصفهان می‌گذراندم تا کنون داده‌های مربوط به درخش را گردآوری کردم که کتاب حاضر دستاورد آن داده‌ها و اطلاعات است. در حوزه تاریخ و فرهنگ نمی‌توان ادعا کرد هرآنچه موجود بوده را توانسته‌ام جمع‌آوری و تدوین کنم، به‌طور مسلم در بخش‌های گوناگون کمی و کاستی‌هایی وجود دارد که به کمک تمامی فرهنگ دوستان و دانش‌پژوهان در چاپ‌های بعدی ان شاء الله برطرف خواهد شد.

به مصداق من لم يشكر المخلوق لم يشكر الخالق برخورد فرض می‌دانم از تمامی اندیشمندان و دانش‌پژوهانی که به گونه‌ای در تدوین این اثر یاریم کرده‌اند، سپاسگزاری کنم؛ همکاران محترم در گروه جغرافیای دانشگاه بیرجند، آقای دکتر جواد میکائیکی، مهندس اشرفی و سرکارخانم آرزومندان که در تهیه نقشه‌ها همکاری داشته‌اند.

آقای دکتر سعید ملک‌کیانی که عکس‌های قدیمی درختش را در اختیارم قرار داد. آقای نجف‌زاده که اسنادی مربوط به فرش درختش را عنایت فرمود. در بخش مراسم ماه محرم از دست نوشته‌های ارزشمند آقای اسماعیل قاسمی بهره فراوان برده که بدین وسیله از ایشان تشکر و قدردانی می‌شود.

و نیز از آقایان دکتر احمدکامیابی، سک، دکتر قریشی، دکتر لطفی، حاج علیرضا باغستانی و تمامی اهالی خونگرم، اهل فضل و ادب درختش به ویژه آقایان زهرایی، زینلی، فاطمی، قهستانی، شریف، نقاش، بهمنیار، خلیل نژاد، حمیده زاده، میرقعی، رضوی سعیدی و بلالی کمال سپاس و امتنان را دارم. در ویراستاری علمی و ادبی متن نکات بجا و ارزشمند آقایان سید علیرضا زمانی، حسین وریدی و سرکار خانم فریبا خوش منظر، در بهبود و ارتقاء مطالب نقش ارزنده‌ای داشت که از این بزرگواران نیز تقدیر می‌شود.

سپاس ویژه‌ای نیز باید داشته باشم از دوست فاضل و فرهنگ‌دوستم که به تاریخ و فرهنگ درختش عاشقانه، عشق می‌ورزد، سردار علی مولوی حقیقی که در مراحل تدوین و چاپ با پیگیری‌های مستمر و حمایت‌های مادی و معنوی نقش موثری در چاپ این اثر داشتند. از همسر من نیز به خاطر یاری، همفکری و تلاش در به بار نشستن این مجموعه سپاسگزارم.

امید آن که مجموعه حاضر گامی در جهت حفظ و اعتلای فرهنگ غنی و پستینه تاریخی کهن این خطه و هدیه‌ای به ساحت مقدس همه بزرگان و علمایی باشد که با خدمات علمی و معنوی خود منشأ خیر و برکات معنوی برای منطقه و کشور عزیزمان بوده‌اند. بی تردید هر پژوهشی عاری از عیب و نقص نخواهد بود، بضاعت اندک در این گونه از مباحث استمداد از همه اهل فن و تخصص را در دو حوزه انتقاد سازنده و ارشاد می‌طلبید.

مقدمه حامی

فرهنگ در زندگی انسان نقش تعیین کننده‌ای دارد زیرا یکی از وجوه ممیزه انسان از سایر موجودات زنده است. فرهنگ هویت انسانی را می‌سازد و ابعاد گوناگون زندگی انسان را شکل می‌دهد. این معنا از چنان شهرتی برخوردار است که برخی در تعریف این موجود گفته‌اند انسان موجود فرهنگی است. رفتارهای مختلف و انگیزه‌های گوناگون بشر همیشه تحت تاثیر فرهنگ قرار داشته و به هر اندازه بن مایه‌های فرهنگی عمیق تر، جامع تر و هماهنگی آن با خواسته‌های طبیعی و فطرت انسان بیشتر باشد نفوذ و تاثیر گسترده تری خواهد داشت. انسان‌ها با فرهنگ خود زندگی و با فرهنگ خود می‌میرند و در هیچ مقطع تاریخی نبوده که انسان جدای از آن زندگی کرده باشد. یکی از رسالت‌های فرهنگ قالب بندی زندگی است به این معنا که نقشه عمارت و بنای زندگی را ترسیم و انسان‌ها از این جهت همیشه مدیون فرهنگ بوده و هستند.

ارزش‌های گران بهایی چون غرور ملی، روحیه اعتماد به خویش، نوآوری و خلاقیت، پابندی به میثاق‌ها و تعهد و... همه از این چشمه سار می‌جوشند. فرهنگ مقوله‌ای دو بعدی است مادی و معنوی. بعد مادی آن عموماً در شکل و شمایل اشیاء مادی از قبیل معماری، هنرهای تجسمی، نوع پوشش و مواردی از این قبیل ظهور و بروز می‌نماید و در بعد معنوی به گونه افکار، عقاید و جریان‌های عاطفی ظاهر می‌شود. روابط میان انسان‌ها و آداب و معاشرت با هم نوعان بر اساس معیارهای فرهنگی مورد قبول شکل می‌گیرد. فرهنگ‌ها در مسیر تاریخ با یکدیگر تلاقی می‌کنند. تبادلات فرهنگی در تلاقی فرهنگ‌ها انجام می‌شود و از همین منظر برآن تاثیر می‌گذارد و از آن تاثیر می‌پذیرد. معمولاً فرهنگ‌های غنی و قدرتمند در صدد حذف فرهنگ‌های ضعیف بر می‌آیند و هر گاه تقابل بین آن‌ها اتفاق بیفتد فرهنگی مغلوب خواهد شد که از مقابله با فرهنگ مهاجم عاجز ماند.

اینجانب علی مولوی حقیقی فرزند محمد علی که در روستای درخش متولد شدم و تا مقطع راهنمایی در محل تولدم زندگی و سپس به شهر بیرجند برای ادامه تحصیل هجرت نمودم. همزمان با اتمام تحصیلات متوسطه با جریان انقلاب اسلامی آشنا و در این مسیر گام نهادم. با

پیروزی انقلاب اسلامی وارد کمیته انقلاب و سپس به عضویت سپاه پاسداران انقلاب اسلامی درآمد.

به لحاظ مسئولیت‌ها و ماموریت‌های گوناگونی که در طول دوران خدمت در مناطق مختلف کشور داشتم به تنوع فرهنگ‌ها در سطح کشور آگاهی نسبی یافتم. مقایسه فرهنگ و پیشینه تاریخی زادگاهم با سایر مناطق، نقاط قوت متعدد آن را برایم آشکار و مرا در حفظ و انتشار آن ترغیب می‌نمود. در مواقعی که فراغت بیشتر برای فکر کردن در راستای توسعه و پیشرفت زادگاهم حاصل می‌شد همواره به این می‌اندیشیدم که چه کاری می‌توانم انجام دهم تا دین خود را اداء کرده باشم. آنچه در ابتدا تلاش خود را معطوف نمودم حفظ و ارتقاء فرهنگ معرفی منطقه به استناد اسناد و مدارک تاریخی برای نسل حاضر و آتی و سپس توسعه فرهنگ و رسیدگی به فعالیت‌های جاری و کمک به مسئولین در بخش‌های مختلف و ایجاد یک کانون ارزشی فرهنگی با بازسازی و نوسازی مسجد و حسینیه که ماحصل آن شکل‌گیری آستان مقدس پنج تن از شهدای گمنام درختش و مسجد امام حسین (ع) می‌باشد.

در همین راستا با استفاده از توانمندی‌ها و استعدادهای علمی منطقه قهستان بخصوص اساتید دانشگاه و برادر عزیزم آقای دکتر مفید شاطری که خود از نخبگان روستای سرخنگ و عضو هیات علمی دانشگاه بیرجند می‌باشند، این اثر که در نوع خودش بی‌بدیل در حوزه جغرافیای محلی، تاریخ و فرهنگ یک مکان با ویژگی‌های منحصر به فرد می‌باشد، تهیه شد. امید است تلاش مذکور مورد رضای حضرت احدیت و همه فرهنگ‌دوستان واقع شود.

سر تیپ دوم پاسدار علی مولوی حقیقی

کارشناس ارشد امور دفاعی و استاد دانشگاه